Published and distributed under permit (No. 761), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXX. | Число 160. | Джерзи Сити, Н. Дж., четвер, 13. липня, 1922. | VOL. XXX. | No. 160. | Jersey City, N. J., Thursday, July 13, 1922. | THREE CENTS

ПРЕЗИДЕНТ ҐАРДИНҐ ВИДАВ ПРОКЛЯМАЦІЮ, В ЯКІЙ ЗАБОРОНЯЄ ПЕРЕПИНЮВАННЄ В РУСІ ЗЕЛІЗНИЦЬ

ВАШИНҐТОН, Д. К., 11. липня. — Президент Гардинґ видав нині вночі проклямацію, в якій м. і. сказав:

З уваги, що Зелізнича Робітнича Рада Злучених Держав є урядовою, створеною законом, для полагоди спорів між власниками зелізниць і робітниками;

З уваги, що шапмени не приняли постанов З. Р. Ради;

З уваги, що для міжстейтової торговлі і перевозу почти треба було наняти нових робітників, котрі приняли умови, які шапмени відкинули, та що вони мають неоспориме право праці як і другі, що відказались працювати;

І з уваги, що мирова полагода сього спору є потрібна для добробуту нашого народу;

Я, Воррен Ґ. Гардинґ, президент Злучених Держав, видаю отсим проклямацію, в якій наказую всім особам, щоби здержались від всякого вмішування до законних заходів задля удержаня міжстейтового перевозу і воження почти Зл. Держ.

Сі чинности й удержаннє верховлади закона се перший обовязок правительства і всього горожанства нашого краю.

Тому я прошу до співділання всі публичні установи, стейтові і міські, а також прошу до помочі всіх добрих горожан задля охорони закона і збереження прилюдного спокою, та задля улекшення чинностий в безпеченстві, які конечні для житя і свободи та для запевнення власности і нашого спільного громадського добробуту.

ВОРРЕН Ґ. ГАРДИНҐ.

ПРЕЗИДЕНТ ГАРДИНҐ ВІРИТЬ, ЩО ПОЛАГОДИТЬ УСПІШНО УГЛЕВИЙ СТРАЙК

КВАШИНҐТОН, Д. К., 11. липня. — Президент Гардинґ переконаний і вірить, що його предложеннє на утвореннє комісії для розсліду і розгляду углевого промислу в Злучених Державах і для означення платень робітників, приймуть і майнери і власники копалень.

В Білому Домі заявлено нині по нараді міністерського кабінету, на якому обговорено промислову кризу, що президент Гардинґ вірить, що вже найдено дорогу виходу. Без огляду на те, що станеться, президент Гардинґ вірить, що він має способи, аби запевнити народови потрібну доставу угля.

Президент Гардинґ не грозить жадній стороні, але вірить, що дійде до полагоди справи мировим шляхом.

ВЛАСНИКИ ЗЕЛІЗНИЦЬ І ШАПМЕНИ НЕ УСТУПАЮТЬ

ВАШИНҐТОН, Д. К., 11. липня. — Управи зелізниць заявляють, що служба на зелізницях є майже правильна. Одначе є звісна річ, що богато поїздів в краю здержано; що поїзди не ходять правильно; та що тягарові поїзди не доставляють уже впору наборів.

Юнії шапменів заявляють, що вони не дадуться зломити страйколомам і видержать аж до повної побіди.

ЗЕЛІЗНИЧНИКИ ГРОЗЯТЬ, ЩО ПОКИНУТЬ РОБОТУ ІЗЗА НАСИЛКИ ВІЙСКА

БЛУМИНҐТОН, ІЛЛ., 11. липня. — Інжиніри, кондуктори і прочі шляхові робітники на зелізниці Шикаґо й Алтон загрозили, що прилучаться до страйку, якщо приоружене військо не буде усунене з їх зелізничих шляхів.

ПОЛІЦІЯ ПРОТИ СТРАЙКАРІВ

БОСТОН, МЕСС., 11. липня. — Тутешня поліція розганяє зелізничників пикетерів, що ходять з таблицями біля аґенцій праці, котрі приймають страйколомів на місця страйкарів, яких є тут 6,000.

Аґенції повідають, що вони досі дали роботу 3,000 страйколомам.

СТРАЙКУЮЧІ ЗЕЛІЗНИЧНИКИ ПРОТИ КОМУНІСТИЧНИХ АҐІТАТОРІВ

РАЧЕСТЕР, Н. Й., 11. липня. — Нині сполудня відбулось тут віче страйкуючих зелізничнників, в якому взяло участь до 1,000 осіб.

На вічу бесідники говорили про комуністичних аґітаторів, які взивають страйкерів до чинної боротьби проти війска.

Вони глузували собі з комуністів, котрі напихаються робітникам зі своєю „наукою", якою поробило робітників в Росії жебраками.

Томас Ай. Вітлі, провідник шапменів, сказав, що ніхто не підбурить страйкарів до безправства, а як вони візьмуться до чинної боротьби, так передівсім до тих, що хотять збунтувати страйкарів до анархії.

Вічевики дали вислів свому настроеви патріотичною американською демонстрацією.

ІҐНАЦИ ПАДЕРЕВСЬКИЙ ЇДЕ ДО ПОЛЬЩІ

НЮ ЙОРК, Н. Й., 11. липня. — В понеділок приїхав сюди з Калифорнії бувший польський премієр, Іґнаци Ян Падеревський і замешкав в готелі Ґадем.

Він виїздить небаром до Польщі, одначе справоздавцям тутешніх ґазет відмовився дати якунебудь відповідь про свою таємничу подорож до Польщі.

Він відсилав їх до свого секретаря, котрий теж не хотів подати ніяких відомостий про подорож Падеревського, а на питанне, чи він їде на запрошенне польського уряду, відповів, що не буде сього ані потверджувати ані перечити.

Особи, що мають вісти з Польщі, запевняють, що Падеревський їде на осінні вибори до Польщі, де вшехполяки видвигнуть його кандидатуру на „начельніка паньства" проти кандидатури Пілсудського.

ПОМСТИЛА СМЕРТЬ БАТЬКА.

Марія Морено, 15-літна дівчина, помстила смерть свого батька, що був редактором мексиканського „Геральда", виходячого в столиці мексиканської републіки, котрого убив в суперечці посол Франціско Льорка.

Марія ждала перед домом Льорки і як лише сей показався на дворі, вона стрілила до нього чотири рази з револьвера. Всі кулі поцілили посла і він упав трупом на місци.

Дитина холоднокровно віддалась в руки поліції. Вона заявила, що не жалує за своїм вчинком, бо присягнула пімсту над батьковим трупом, а тепер, коли убийник її батька вже не жиє, вона приготована заплатити за свій вчинок навіть найтяжшу кару.

Посол Льорка убив редактора Морена в маю на сходах будинку мексиканського міністерства внутрішніх справ. Між ними була зайшла політична суперечка.

АВТОМОБІЛІ В КАНАДІ.

Реґістрація автомобілів у Канаді за 1921 рік виказує зріст. 1920 року було їх 415.268, а минувшого року їх число виносило 463.848. Правительство зібрало $7.669.493 податку від автомобілів. Найбільше автомобілів має Онтеріо, бо 206.517, а Принс Едвард Айленд найменьше — 1.751.

СТАН ПРАЦІ У МНОГИХ СТЕЙТАХ

Федеральне міністерство праці зробило перегляд стану праці у 37 стейтах і виказує, що лише у чотирьох з тих стейтів є надвишка робітників. Десять стейтів сповістили міністерство, що у них нема ані надвишки праці ані надвишки робітників, а 22 стейти сповіщають про брак робітників, головно нефахових. З сих деякі кажуть, що бракує робітників у всіх галузях промислу.

Чотири стейти, які донесли про надвишку робітників, звалюють вину за се на майнерський і зелізничий страйк. Правительственний звіт не подає однак імен, в котрих стейтах є надвишка робітників, в котрих нема, а в котрих робітників бракує. Можна хиба догадуватись лише, що надвишка робітників є в Пенсилвенії, Іллинойс, в Ню Йорку і Огайо.

ХОЧУТЬ РЕҐІСТРУВАТИ МУЗИКАНТІВ.

Касієр міста Ню Йорку подав до публичного відома, що він приготовляє проєкт екзамінувати, реґіструвати і лайсенсувати музикальних учителів. Проєкт буде предложений осінній сесії сойму. Міський касієр каже, що він має богато скарг на самозванчих учителів.

Після проєкту, титул професора музики і співу, а також дозвіл провадити хори і подавати платні лекції будуть могли одержати лиш ті музиканти, що здадуть вдоволяючо іспит перед музикальною комісією.

ЩО ГОВОРИВ ЛОЙД ДЖОРДЖ ПРО СПРАВУ СХ. ГАЛИЧИНИ.

Лондонська часопись „Івнинґ Нюз" приносить текст промови Лойда Джорджа в Ґенуї, коли він домагався поставлення справи Східної Галичини на дневному порядку. Л. Джордж сказав:

По правді всі границі Східної Европи, досі неозначені. Там нема ні одної лінії, яка була би признана цілою Европою. Границі Вильни Східної Галичини. Бесарабії, вимагають означення... Таке є теперішне положення від Балтійського по Чорнеє море. Там нема ні одної лінії, яка не була би оспорювана, а кожда з тих границь сама по собі може спричинити страшний конфлікт в Европі.

ВИКИДАЮТЬ УКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО У ЛЬВОВІ НА УЛИЦЮ

Дня 16. червня с. р. ул. Руська мула свідком невиданого досі урядовання маґістартських та поліційних органів, що всупереч законови про охорону льокаторів викидали на улицю інституцію „Товариство охорони дітий і опіки над молодю". Викинено хатню обстанову зльокалю Ставропиґії, поздирано образи пластового музею. До домівки товариства спроваджується якийсь польський урядник Красовскі. Викинено українську інституцію заходами теперішних господарів Ставропиґії Третяка і Лісковацького.

ЯК ВОНИ ШУКАЮТЬ СВОЮ МАРКУ.

Львівська польська преса подає з оґірченням факт, що ярко свідчить про те, яку вартість приписують польській марці самі Поляки. 12. ц. м. перевнжено з львівського двірця до каси звичайним возом паки польських марок, так „солідно" опакованих, що по дорозі кілька пачок розлетілося, а з них висипали ся і встелили цілу вулицю банкноти по 1000 і 5000 п. марок на цілі міліони. Ґазета згадує австрійські часи, коли то кілька десятисячну суму корон ескортовано в залізних скринях при участи відділу війська, і не дивується, що ті гроші мали повагу!

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ СТУДЕНТСЬКИЙ ЗЇЗД В ПРАЗІ ЗАБОРОНЕНИЙ.

З Праги, столиці Чехословаччини, доносять, що чеські власти заборонили всеукраїнський студентський зїзд, який мав відбутись днях від 20-го до 30-го червня с. р. в Празі.

УРОЖАЙ В ГАЛИЧИНІ.

З приватнаго листа, писаного в Болшівцях, рогатинського повіту: Починаємо будуватись але на який конець, самі не знаємо. Часи непевні... Дерево страшно дороге. Сього року в нас дуже красний урожай на збіже.

ПОМЕР НАЙСТАРШИЙ ЧОЛОВІК.

Дня 6. липня помер у Ґрізи Крік, Кентоки, Іван Шел, проживши 134 роки. Метрика виказує, що Шел уродився 3. вересня 1788 року. Між тими, що оплакували його смерть, були два його сини, Віліям — 90 літ, і Алберт — 7 років. Перша жінка Шела померла десять літ тому, проживши 126 літ, а Шел оженився вдруге, і з сього подружа народився Алберт.

ЗМІНА КАТЕХІЗМУ.

Реформатори церкви в Анґлії пропонують змінити церковний катехізм, аби він відповідав сьогочасним вимогам. Резолюція в сій справі говорить, що „катехізм з шіснайцятого віку є рішучо невистарчаючий в двайцятім століттю яко підручник вірн й обовязку".

ПШЕНИЦЯ ЗАРОДИЛА; ОВЕС І КУКУРУЗА НЕДОПИСАЛИ.

Перші звіти про сьогорічний врожай у Злучених Державах виказують, що пшениця зародила буйнійше, чим минувшого року. Натомісць овес і кукуруза упали низше цифри з минувшого року.

ПРАВА МЕНШОСТЕЙ В ЛАТВІЇ.

Конституційна комісія парламенту Латвії приняла параграф, на підставі якого Латвія узнає право російську і німецьку мову в своїх урядах. Справу узнання жидівської мови відрочено без подання причини.

ПРОТИ БЕЗПРАВСТВ КОЛОМИЙСЬКОГО СТАРОСТИ.

Посол Гавзнер вніс від партії ППС. інтерпеляцію в польськім Соймі в справі завішення діяльности Української соц. дем. партії в Коломиї, вказуючи м. и., що сей розпорядок старости становить свідоцтво переслідування Українців взагалі.

ДОЩ БУДЕ ПАДАТИ ЦІЛИЙ ЛИПЕНЬ.

Нюйорське бюро для відгадування погоди предсказує, що липень перевисшить дощами усі мокрі місяці. Зливи будуть тривати цілий місяць. Розуміється, се предсказанне відноситься лише до Ню Йорку і широкої околиці.

ДО ЛИТОВСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ВЗАЄМИН

Польський заступник при Союзі Народів Ашкенази мусів відписати заяву, що польське правительство не буде переслідувати Литовців, які хотять повернути до Вильна. Се сталося на жаданнє Іманса, котрого литовські збігці поінформували про старшний ляцький терор в области Вильна.

ПОЗИЧКА ДЛЯ АВСТРІЇ.

З Парижа доносять: Сенат ухвалив проект позички для Австрії в сумі 55 міліонів франків.

АМЕРИКАНСЬКА ДОПОМОГОВА АКЦІЯ В РОСІЇ МОЖЕ СКІНЧИТИСЬ ІЗЗА ВРОЖАЮ ЩЕ СЕЇ ОСЕНИ

ТЕПЕР АМЕРИКА ГОДУЄ 10 МІЛІОНІВ ГОЛОДНИХ В РОСІЇ.

МОСКВА, столиця Московщини, 11. липня. — Американська Запомогова Адміністрація Гувера сього тижня досягне вже найбільшої висоти у своїй спроможности в годованню голодних в Росії. Число голодних, що удержують поживу від А. З. А. досягне сього тижня 10,000,000.

Відтак А. З. А. буде щораз то зменшувати число підпомаганих, без огляду на те, чи вона покине своюроботу сеї осени ізза доброго врожаю, чи ні.

Керманич запомогової акції Гувера в Росії, полковник Вилієм Н. Гаскелл, виїздить незабаром до Вашинґтону на нараду з міністром торговлі Гербертом С. Гувером, у справі плянів годовання Москалів на будуче. Міжтим заступати-ме його в Москві С. Дж. О. Квинн.

Полковник Гаскелл виїздить з Росії на 6 тижнів, але не є виключене, що він вже не вернеться до Росії, бо якщо прийшлось би замикати допомогову акцію ізза сьогорічного врожаю в Росії, то вже Квиннови оставлено повновласть перевести ліквідацію.

МАКС ЛІТВІНОВ НЕ ПРОТИВИТЬСЯ, АБИ ЗАГРАНИЦЯ ПОМАГАЛА ЩЕ ЯКИЙСЬ ЧАС ГОЛОДНИМ В РОСІЇ

ҐАҐА, столиця Голяндії, 11. липня. — Большевицький делеґат Макс Літвінов у відповідь на писмо Голяндців, які орґанізували допомогу голодним в Росії, заявив, що вправді в Росії сього року великий врожай, але один врожай не зможе загоїти всіх ран, які завдала російському народови світова війна і бльокада, і тому він не противиться, аби заграничка поміч голодним в Росії продовжалась ще якійсь час.

ФРАНЦУСЬКА ДЕЛЕҐАЦІЯ ОСТАЄТЬСЯ ДАЛЬШЕ В ҐАҐІ

ПАРИЖ, 11. липня. — Франція постановила задержати своїх економічних знавців яко делеґатів конференції в Ґаґі аж до її закінчення.

Ся постанова французького уряду не змінює його становища до російського питання, над якими радить ся конференція. Навпаки, французьке правительство далі вірить, що з конференції не вийде нічого доброго, з причини впертости московської большевицької делеґації при справі — віддачі приватної власности. Та всетаки французькі делеґати остануться в Ґаґі і будуть далі спільно працювати з прочими аліянтськими делеґатами, щоб показати добру волю помочи Росії видістатися з пропасти, в яку її затягли большевики.

АЛІЯНТИ РАДІ БИ ЗАПОБІГТИ ФІНАНСОВІЙ РУЇНІ НІМЕЧЧИНИ

ПАРИЖ, 11. липня. — Нині відбулась нарада аліянтської комісії „воєнних відшкодовань" з німецькими делеґатами, дром Фішером і Шредером, котрі нарочно щойно прибули з Берліна у справі мораторії (відложення реченця сплати) на сьогорічне воєнне відшкодованнє.

Німецькі делеґати заявили, що Німеччина зібрала вже 50,000,000 німецьких золотих марок в заграничних грошах, які має заплатити 15. с. м., але більше зібрати не може ізза великого спадку марки.

Аліянтська комісія „воєнних відшкодовань" згодилася з поглядами німецьких делеґатів і відай навіть не жадати-ме сплати сих 50 міліонів, боячись що фінансова руїна Німеччини може спричинити загальну анархію в Німеччині, а затим і кризу в цілій Европі.

Нині пополудні комісія має дати німецьким делеґатам остаточну рішучу відповідь.

МІЖНАРОДНІЙ ТОРГОВЕЛЬНИЙ СУД.

ПАРИЖ, 11. липня. — Рада Міжнародньої Торговельної Палати приняла нині на чвертьрічному мітингу постанову про заложеннє міжнародного торговельного суду, до якого приступили вже ріжні держави.

Се буде перший сього рода суд в Европі, який мати-ме вирішувати спори між бізнесменами ріжних країв.

Членів суду в Америці Рада має іменувати телеграфічно.

ЖІНКА ЛОЙДА ДЖОРДЖА АҐІТУЄ ЗА ЧОЛОВІКОМ

ЛОНДОН, 11. липня — Жінка Лойда Джорджа зачала нині обїздку західної Анґлії для аґітації за коаліційно-ліберальною більшостю, яка тепер є при владі в Анґлії під проводом її чоловіком. Вона виголосить богато промов.

ПОМЕНЬШЕНІ АВСТРІЙСЬКІ КОРОНИ

ВІДЕНЬ, 10. липня. — Австрійське правительство видало тепер 100-коронові банкноти далеко меншої величини ніж попередні. Се зроблено для вигоди, бо тепер годі носити в кишенях богато соток, якими, як дрібною монетою треба всюди платити. Се вказує теж, як безвартісні є теперішні австрійські корони, коли їх друкується як малі свистки.

В ПОРТУҐАЛІЇ ЗДАВЛЕНО МОНАРХІСТИЧНИЙ ЗАГОВІР

ПАРИЖ, 11. липня. — З Лісбони, столиці Портуґалії, наспіла сюди телеграма через Мадрид, столицю Еспанії, доносять до тутешньої ґазети „Ле Журналь", що революційний заговір портуґальських монархістів, який приготовлювано на минулу неділю, успішно здавлено.

Увязнено до 100 осіб. Між арештованими є комендант Суза, бувший премієр Альваро де Кастро, і богато офіцирів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:	ПЕРЕДПЛАТА.
Three cents the copy.	Поодиноке число три центи.
One year ....$ 7.00	На рік ....$ 7.00
Six months ....$ 3.75	На пів року ....$ 3.75
Three months ....$ 2.00	На три місяці ....$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.	В Джерзи Сити і заграницею.
One year $10.00	На рік $10.00
Six months ....$ 5.00	На пів року ....$ 5.00
Three months ....$ 2.75	На три місяці ....$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

НОВА ЗРАДА ПЛЯНУЄТЬСЯ.

ВІДЕНЬ, 23. червня. — Галицькому Українському Урядови доносять з Парижа:

„Іменем Уряду У. Н. Р. тут виступає тепер п. Токаржевський-Карашевич, Поляк, який заявляє Французам, що він є добрим українським патріотом.

П. Шульгин (голова петлюрівської місії) виїхав до Польщі добувати фондів на дальшу свою державну працю, а п. Токаржевський шукає тут підмоги для нової „повстанської" акції на Україні. Його рекомендує радник польського посольства в Парижі, п. Вельовчинський, жонатий з донькою французького генерала.

П. Токаржевський пропагує у французьких кругах, щоб Східна Галичина залишилась при Польщі, а тому, що договір Петлюри з Варшавою вже річ давня, то нову заяву з відступленнєм Галичини Україною Польщі мали би зложити представники деяких великоукраїнських партій.

За те Поляки обовязуються дати Галичині навіть автономію, щоб там могла найти захист „великоукраїнська" державна будова.

П. Токаржевський-Карашевич, як відомо, є віцеміністром для справ закордонних У. Н. Р., а міністром для справ закордонних У. Н. Р., є його тесть п. Лотоцький.

Згадані панове Токаржевський-Карашевич, Шульгин і Лотоцький, належать до зпаного авантурницького петлюрівського гуртка, який для наживи продає українські землі, та за допомогою Польщі ще й далі спекулює іменем законного Уряду Української Народньої Републики, не маючи ніякого права репрезентувати його.

А. М.

ПОЛЯКИ ПРО СВОЇХ СТАРОСТІВ.

Часто читається в польських газетах нарікання на польських старостів, особливо на волинських та на східно-галицьких. „Курєр Львовскі" ч. 122 приносить такі нарікання на теперішного старосту в Гусятині. Перед тим згадує колишніх старостів у тому славетному городі, величаючи їх патріотизм і горожанські заслуги. (Знаємо! Знаємо, з виборів які ці заслуги!), а про теперішнього каже, що його першим горожанським ділом було основання касина, до котрого він притягнув „ЗВІСНІ З ВОРОЖОГО ПОВЕДЕННЯ СУПРОТИ ПОЛЬСЬКОЇ ДЕРЖАВИ УКРАЇНСЬКІ ОДИНИЦІ і впровадив ріжні забави". Крім того змкнув читальню Школи людової в Товстенькім, арештував селянина людовця, Вавжинця Гайду з Личковець і видав обіжник, щоб селяни пильнували в ночи не тільки сіл, але й обшарів двірських. Тими злочинними вчинками довів до того, що ЧИСТО ПОЛЬСЬКІ СЕЛА носяться з гадкою перейти на греко-католицький обряд!!

Ні, наївність польських дописувателів і безкритичність редакції доходить до верхів.

Невжеж єсть такий читач, щоб повірив у чисто польські села в Гасятинщині і в такого старосту, що замикає не українських, а „невинних" польських селян і притягає до касина українських священиків; до касина, а не до криміналу??

Ні, в такого дивака на старостинськім фотелю повірити годі. „Польські села носяться з гадкою перейти на греко-католицький обряд", — ось де причина гніву!

Добрий староста польський повинен у свойому повіті довести до того, щоб чисто українські села переходили на латинський обряд, а сарака гусятинський староста цього зробити не вміє. Який же він староста?

Видно не легка річ порядному чоловікови бути старостою під Польщею.

Але в цій самій безглуздій дописі єсть дуже інтересна звістка про раду повітову в Гусятині. Шановний дописуватель каже, що тяжко уявити собі в правовій державі таку Раду Повітову, котрою правлять умерлі. А такою радою повітовою на його гадку єсть якраз Гусятинська рада, бо „Русіні" в її працях участи не беруть, а більша частина польських членів вимерла...

Нам здається, що в правовій державі взагалі не можна собі уявити не тільки славних галицьких рад повітових, але взагалі того, що в Галичині роблять Поляки.

„В повіті панують умерлі" — каже дописуватель, а нам здається, що взагалі у східній Галичині панують люде умерлі, смертю моральною і інтелектуальною, бо живі і розумні і хоч трохи чесні не робили-б цього, що роблять Поляки.

Н. М.

З ДАЛЕКИХ БЕРЕГІВ.

(Розмова з видатнійшими українськими діячами в Европі спеціяльно для „Свободи").

VI. ДР. ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ

Імя д-ра Дмитра Левицького читачі „Свободи певно памятають з тих часів, коли американсько-українські часописи частенько передруковували його статті, писані для данської преси. Було це перед трьома роками, коли др. Дм. Левицький стояв на чолі української дипломатичної місії в Копенгазі і своєю працею—головно статтями в данських часописях — робив велику послугу українській національно-державній справі.

До цього треба додати, що перед війною др. Левицький був адвокатом у Галичині, організатором народних віч і видатним провідником українських сселянських мас. Перебувши війну й російський полон, він прибув до Києва й став там на чолі Галицько-Буковинського Комітету. Як член Українського Національного Союзу, він відограв значну ролю в організації повстання проти гетьманської влади.

Нині др. Дм. Левицький живе на приватнім становищу у Відні, але громадських і національних справ не кидає, приймаючи провідну участь у Комітеті для визволення західно-українських земель (Волини, Холмщини, Підляша й Буковини), а останніми часами і в українськім горожанськім комітеті та в комітеті для допомоги голодуючій Україні.

Гадаючи, що людина з таким великим громадським і політичним досвідом без сумніву зможе багато цікавого і навчаючого сказати про наше теперішне становище, ми включили д-ра Дм. Левицького в число учасників нашої анкети й прохали його відповісти на кілька запитань. Його відповіди містимо низче.

* * *

— Ви питаєте мене, чим я пояснюю юсобі втрату українством його політичних позицій?

На мою думку, український нарід не зміг удержати своєї державности тому, що він нарізі ще не доріс до збудовання і втримання своєї держави.

Розбуджена великою революцією українська самодіяльність навчила український нарід **хотіти** своєї держави, і від цієї волі він ні на одну хвилину до нинішнього дня не відступив і ніколи вже не відступить. Та коли прийшлось йому будувати ту державу власними силами, то показалося, що тих сил немає.

І це цілком природна річ.

Нарід, що стільки сот літ був у чужім ярмі, що не мав ніякої участи ні в політичнім, ні в адміністративнім, ні в державно-суспільнім життю, неминуче мусів виховатись у глибокій ненависти до всіх державних установ, бо всі ті установи тільки давили його вижу душу й його пориви до вільного життя. Коли-ж йому самому довелось творити такі установи, то показалося, що минулий історичний досвід тільки міг навчити його, як **не треба** будувати держави, але не навчив його, як її треба будувати.

На наше щастє, період удаштовання політичних і суспільних відносин в Европі не тільки ще не скінчився, а навпаки — щойно починається. Цілий світ горить, а панування большевизму в Росії та на Україні — це тільки перша фаза революційного потрясення, котре має довести Европу до перебудови цілого її теперішнього національного, державного й суспільного ладу. Я певний, що ми ще будемо мати не раз, а більше разів нагоду майже безкровно перебрати владу на Україні в свої власні руки. Треба тільки, щоб у слушний час зуміти вдержати ту владу в своїх руках.

І тут якраз підходимо до відповіди на друге ваше запитання: про чергові завдання нашої політики під нинішню хвилю.

З утратою державности ми дістали свобідні руки. Нас перестають вязати всі ті договори, зобовязання й політичні комбінації, котрими зобовязувались наші політичні керманичі по обидва боки Збруча. Маю тут на увазі наші угоди та піи угоди з Поляками та Москалями.

Смертельним гріхом цілої нашої історичної минувшини було недовіря до власних сил і шукання допомоги якраз у наших природних ворогів — у Поляків та Москалів. Цього гріха не оминули й наші теперішні керманичі, й це в головній мірі спричинило нашу теперішню катастрофу.

Цей тяжкий досвід повинен вже бути останнім. Ми повинні вже раз ясно поставити собі справу, що **ніяка угода, ніяка федерація, ніяка бодай тимчасова співпраця з Поляками чи Москалями не є можлива.** Коли-б навіть сталося таке чудо, що Поляки чи Москалі хотіли-б проти своїх власних інтересів допомогти нам у збудованню нашої держави, то наш нарід, наші народні маси, на таку співпрацю не погодяться й усунуть від себе всіх тих, хто-б зі своїх їх на таку співпрацю кликав.

Тому теперішня політична лінія повинна бути нам ясна. **Свобідна, суверенна, власними силами збудована, з усіх земель українських зеднана Українська Держава — ось наш клич!** Тільки під цим кличем ми можемо приступити до будови нашої держави.

Разом з цим ми вже повинні закинути думку, що нам збудують державу Франція, Англія, Німеччина, Румунія чи яка друга стороння сила. Досвід останніх літ показав нам надто ясно, що закордонна дипломатія не знає ніяких сентиментів, що вона числиться тільки з реальними фактами. Коли ми зможемо самі збудувати свою державу, коли ми її реально поставимо, то всі инші держави рано чи пізно її узнають і з цього реального факту будуть старатись витягнути для себе реальні користи.

Випрошування тепер у чужих держав допомоги для будови нашої держави ставить нас тільки в положення жебрака, недостойне нас, як великого народу, і, крім великої втрати нашого престижу, а в багатьох випадках і зречень з наших історичних і національних прав, нічого нам дати не може.

Це не значить, що ми не маємо інтересуватися Европою й взагалі світом. Навпаки, ми мусимо напружити всі наші сили, щоб докладно й широко інформувати світ про нашу непохитну волю мати свою державу та що в інтересі світу і в інтересі всесвітнього спокою лежить допомогти нам у нашій боротьбі, бо ні так довго будемо боротися, доки не виборемо собі власної незалежної держави.

Може декому показатись, що в цім лежить резигнація на довший час з нашої державности, що тепер не час приготовлюватись до боротьби, а треба цю боротьбу вже вести, що на таку підготовку потрібно довшого часу, та що ми зі шляху революційної боротьби переходимо в цей спосіб на шлях еволюційного розвою й стратимо гарну нагоду до здобуття власної держави.

На це можу відповісти, що життя тепер по війні й революції пливе значно скорійше, ніж у мирних часах, що події та обставини тепер міняються, наче в калейдоскопі, що процес революції тільки почався й що нагоду взяти в свої руки владу матимемо ще багато, аби ми були до того добре підготовлені. Для одиниці рік, два або пять — це багато часу, але для цілого народу — це одна хвилина.

Питаєте ви мене ще, хто на мою думку — чи Східна Галичина чи Наддніпрянська Україна — скорше здобуде свою правдиву самостійність. Мій погляд є такий, що Галичина без Наддніпрянської України не осягне правдивої державної самостійности ніколи, а як би її навіть і осягнула, то тільки до того, щоб негайно звязати свою долю з долею цілої України. Так саме й на Наддніпрянській Україні так довго не могло би бути супокою, доки вона не приєднає до себе Галичини, бо всі найкращі люде, а за ними ввесь нарід будуть прагнути цього обєднання.

А чи буде скорше свобідним Львів чи Київ, чи отже освободження України почнеться з Заходу чи зі Сходу, це залежить від того, чи скорше розвалиться Польща чи Совдепія.

Берлін, 28. червня.

Радянин.

РУМУНІЯ ЗВИВАЄ ПОСОЛЬСТВА Й КОНСУЛЯТИ.

З Відня доносять, що Румунія, переводячи політику економічної ощадности, звиває свої посольства в Еспанії, Португалії, Голяндії, Норвегії, Финляндії, Японії і Египті, а також консуляти в Парижи, Празі, Львові й Будапешті.

ЗЕМЛЕТРУС В ШВЕЦІЇ.

Дня 11. ц. м. о год. 2 попол. відчуто в Швеції надзвичайно сильний землетрус, якого не нотовано від 1904 р.

ПРО ТЕПЕРІШНЄ ПОЛОЖЕННЄ МОСКОВСЬКОЇ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

Відень, 22. червня, 1922.

Прибувший сьогодні з Москви видатний російський журналіст і політичний діяч, подає цікаві відомости про розклад комуністичної партії і про боротьбу між її лідерами.

Комуністична партія переживає зараз велику кризу. В 1920 році налічувалось в партії офіціяльно над пів міліона членів, а нині вона має фактично менше половини того числа. Робленою кілька разів на протязі 1921 1922 рр. „чисткою" партії зменшено членів її більше як на 50%. „Чистку" робиться і далі, щоб видалить непевні елементи, які на думку ідейних комуністів „примазалися" (сї що присмокталися) до комуністичної партії.

Значна частина тих „непевних" — це бувші слуги царського режиму: офіцири, жандарми, поліціянти й детективи, решта — ріжного роду пройдисвіти і явні злочинці. Всі вони вступили до комуністичної партії тільки ради вигоди, як впрочім і всі комуністи, а в критичну хвилину зрадять Совітський Уряд.

Використовуючи своє упривілейоване становище в державі, головно для всякої спекуляції, ці „непевні" своєю злочинною діяльністю і „непролетарським захованням" компромітують комуністичну партію і ослаблюють її внутрішню силу.

В міру того, як населення почало вже отверто виявлять свій гнів і ненависть до большевицького режиму, правдиві большевики почувають необхідність тісніше об'єднатися біля свого партійного центру, а для сього їм необхідно позбутися непевних своїх товаришів, які не захотять ділить з ними долі до кінця. В цих цілях розвивається зараз як найгострійша боротьба з ними. Та останні, набрали вже не абиякої сили, перетворившись в совітських „буржуїв". Деякі з них і самі виходять з комуністичної партії, бо вже поробились справжніми міліонерами і не хотять далі ангажуватись в большевизмі.

В останній час дуже стали утікать з комуністичної партії навіть робітники, перетворюючись в „безпартійних". Взагалі партія все зменшується, а це — річ ясна — дуже занепокоює совітських тиранів. Вони прикладають як найбільші зусилля, щоби задержать вплив партії, а властиво її владу над населенням. Найбільше звертається уваги на піддержання комуністичних організацій в армії. Однак, мимо всяких заходів в тім напрямі, комуністична партія доволі вже швидким темпом починає губить свій вплив і значіння, навіть в таких центрах, як Москва і Петроград.

Під впливом все зростаючої нужди та безробіття, населення примушене шукать собі порятунку власними заходами і починає поволі висвобождуватись з під опіки большевиків, вишукуючи їх в першу чергу з ділянок господарського життя. З цим хоч і грізним явищем большевики не є вже в силі боротись, бо воно набірає значіння не переможної стихії і, тому Совітський Уряд іде по волі на уступки населенню, знімаючи з нього ріжні комуністичні обмеження до розвитку самодіяльности, особливо в правах на власність рухомого і нерухомого майна.

Роспочата населенням боротьба з большевицьким господарським режимом, що в основі підточує комуністичну партію, наочно показує, протиставлення в інтересах партії і широких мас населення. Цим викликається гостра ненависть населення до партії, а це ослабляє її дух і спричиняється до її розкладу. В армії дуже часто трапляються випадки убийства комуністів комісарів, або инших агентів-доглядачів, а в Москві і Петрограді робітники на великих фабриках досить сміло виступають з гострими протестами проти політики Совітського Уряду, виганяючи іноді силою большевицьких агітаторів. Між иншим, в Москві і Петрограді появилась нелегальна література, видавана партіями Соціял-демократів і соціялістів-революціонерів. Видані за кордон богатьох большевицьких лідерів та їх семей — Горького, Сокольникова, Крестінського, жінки Троцького і Луначарського та ин., викликає велике незадоволення меньшої братії та захочує її до успішнішого забезпечення себе великими коштами для вигідного життя за кордоном.

Роскалад комуністичної партії є в прямій залежности від загального роскладу державного організму Совітської Росії. На тлі всього загального роскладу провадиться тепер і боротьба між большевицькими лідерами, яка в наслідок уступлення від державного проводу Леніна, набірає гостріх і рішучих форм.

Після невдачи осягнути на Генуенській конференції так бажане для Совітського Уряду порозуміння з Західно-Европейськими капіталістичними державами, що значилоб добуть від них великі кредити, показалась цілковита безвиглядність запроваджної Леніном і його прихильниками „нової економічної політики" (НЕП.) Група лівих комуністів на чолі з Троцьким, Бухаріном, Зіновєвим і Радеком почала настоювать на провадження непримиримої політики воюючого комунізму. Тимчасово перемогла права ленінська група комуністів-опортуністів і для продовження політики НЕП-а, обрана колєгія (директорія без назви) з трьох осіб: Сталін, Риков і Каменев. По скільки все більш і більш з'ясовується неможливість одержать значні кредити за кордоном без зміни господарського, а по части й політичного ре?іму в Росії, — ліві комуністи розвивають агітацію за переведення своєї політики. В їх програмі стоїть похід голодної Росії на Західну Европу, себто війна з Польщею і Румунією, чого так боїться права група, не віряч в перемогу червоної армії.

В Москві не є вже таємницею, що як ліві, так і праві комуністи не вірять в довгочасовістє істнування Совітської Росії і боротьба за той чи другий напрям політики ведеться в дійсности за два способи ліквідації совітської влади. Кожна група сподівається, що її політика дасть можність на довший час затягти ліквідацію ну добу. Не глядячи на прийняття більшістю голосів президії комуністичної партії ухвалу продовжувать політику правого напрямку, ліва група на чолі з Троцьким все ж таки робить деякі важні приготовання до війни. Так, між иншим, стягаються великі сили війська до польських кордонів, побільшуються вироби зброї і муніції в Росії і закуповується військове майно за кордоном.

В найблизшим часі слід очікувать рішучої боротьби між лівою і правою групою за напрям політики, або вірніш за захоплення влади в Совітській Росії. Зараз обидві групи роблять підрахунки своїх сил, та головно досліджують настрій в армії, щоб не помилитися в своїх надіях на її піддержку. Відсутність Леніна разом з поглибленням господарської і фінансової кризи, прискорює процес внутрішньої боротьби і роскладу комуністичної партії.

А. М.

ПОКЛІН МОГИЛАМ ГЕРОЇВ.

(З Личаківської дільниці у Львові).

На Зелені Свята ц. р. вшанувало наше громадянство память Героїв, що довгими рядами залягли кладовища на Янівськім та Личакові. Крім збірних львівських цвинтарів є ще багато могил розкинених неначе могили сироти на периферіях міста, а поза личаківською рогачкою є таких могил чотири. Заходом місцевого „ад гос" зложеного, Комітету ці могили упорядковано (так само як і минувшого року) а минувші неділі, 18. червня ц. р. вийшло громадянство Личаківської дільниці з процесією до цих могил в відвідини, щоби взяти як найчисленнійшу участь в відслуженню панахиди. Процесія під проводом о. Ант. Каштанюка вийшла з церкви св. Петра і Павла о год. 4 з полудня, а погода була пречудова.

З процесією йшли і малі діти, дівчатка і хлопці, йшли й старші чисельно зібране робітництво, йшло чимало і з кругів урядництва та інтелігенції а вкінці і представники деяких інституцій на Личакові, як Читальні, Руської Каси і ин.

Похід рушив прямо на Яловець. В поході побіч процесії домінував знаменитий хор заранжований п. Ю. Давидовичем під орудою п. Я. Яримовича. На Ялівци в касарнянім городі є могила, в якій спочиває 11 незнаних з назвиска Героїв. Тут установилася процесія на дорозі перед огорожою і тут відправилась панахида з Евангелією, а делегація молоді зложила на могилу гарний вінок заквітчаний картками з написами від цих з міста, що лично. Полікинків не могли відвідати.

По відспіванню „Вічная память" і „Тим що впали" звернувся похід на Пасіки. Тут на пасовиску під лісом криє могила стрільця Федора Гушака. По відспіванню панахиди, Евангелія і стрілецьких пісень звернулась процесія дальше на Пасіки аж до фільварку сс. Бенедиктинок. Там є дві могили: одна в саді цього фільварку, а друга на поли під лісом. Посесор цього фільварку Жид дуже ввічливо віднісся до цеї справи, бо не лиш позволив упорядкувати обі могили, але і згодився, що процесія прийшла до самих могил. Над могилою в саді відспівав хор „Тихий вітер", відправилась панахида, Евангеліє і по відспіванню „Вічная память" і „Ой морозе, Морозеньку" удалася процесія до останньої могили під лісом. І тут віддано честь поляглому Героєви відспіванням панахиди і стрілецьких пісень та зложенням послідного вінка, як і на всіх могилах, по чім цілий похід завернув при заходячому сонці домів. Тиха вдоволення проявилось на лицях присутних, які хоч в цей спосіб могли віддати честь тим, що жертвували все за волю і долю України.

В ГАЮ.

В журбі і трівозі, в смутку і недолі
Спішив я до тебе, мій гаю,
Щоб в твоїх обіймах забути всі болі,
А сум утопити в ручаю.

Я чув твої пісні, я чув твої думи
Овіяні смутком — тугою,
Окутані млою гіркої задуми,
Облиті їдкою журбою.

Я чув твої пісні буйні наче хвилі,
Могучі мов подихи тучі,
Високі мов в хмарах орли сизокрилі,
А наче перуни гримучі.

Ти влив в мою душу з дна душі своєї
Добро все, всі думи і мрії
Ти видобув скарбом з дна душі моєї
Чуття і надії святії.

Роман Завадович.

ВИНА І КАРА.

Страшне діється на Великій Україні. Голод, мов косар, косить людей тисячами, люде божеволіють із голоду, їдять одні других. Кров зжимається в жилах, нерви витягаються, мов струни, коли читати звідомлення з місць, навіщених катастрофою. Такого давно вже не бачила Европа, не бачили й инші культурні частини землі.

Знад Дніпра-Славути несуться до Европи, до цілого культурного світа благання о хліб. Благання тих, що так недавно, вчора ще, годували своїм хлібом цілу Европу, половину культурного світа. Благання крізь сльози, крик розпуки.

Та Европа, весь культурний світ офіціяльно не звертає на благання ці ніякої уваги. Поза незначними в порівнанню з розмірами катастрофи, паліятивними актами допомоги приватної, громадської ініціятиви ні один народ, ні одна держава Европи і взагалі культурного світа, які під цю хвилю грають провідну ролю, не спішить офіціяльно з державною і широко закроєною громадською допомогою голодним. Ні Франція— недавна політична союзниця Росії, ні Америка, яка вгинається під тягарем золота і хліба, ні Англія — нинішня „приятелька" Росії.

Отся здержанність дуже вимовна. Вона проречисто свідчить про те, як культурний світ дивиться на нинішні події на Сході Европи.

Передовсім він стоїть на становищі, що нинішній небувалий голод у Росії і на Україні— це зовсім не стихійна катастрофа з вини природи. Катастрофа, яка зявляється виїмково, й яку, як хвилеву, можна спаралїжуватидопомоговою акцією. Бо ніхто на світі не хоче вірити, щоби природа, в тому випадку сонце, завзялося спеціяльно на совітську територію, приносячи катастрофу нпр. на одеську губернію, а не тикаючи зовсім нпр. окупованої Румунами південної Бесарабії, яку від Одещини відділює тільки гранична ріка Дністер. Не природа отже, яка не спиняється чейже на політичних кордонах держав, виновниця нинішньої голодової катастрофи в Росії і на Україні, а щось инше, обмежене згаданими кордонами.

Те инше — це господарка нинішніх господарів Росії й України. Господарка тих, які раєм зробити хочуть цілий світ, а які у себе дома створили дійсно пекло. Господарка, яка довела багату ще вчора країну до повної руїни і катастрофи також у всіх инших областях, в яких природа вже зовсім ні при чому.

І як довго господарями Росії й України будуть нинішні господарі їх, так довго й істнуватиме їх безглузда господарка, так довго також як результати цеї господарки будуть руїна і катастрофа. Не хвилеві отже вони, не припадкові, а звязані тісно з нинішнім режімом у Східній Европі.

І тому ніякі хвилеві допомоги не відвернуть катастрофи, яка чим дальше, ставатиме загальнійшою і грізнійшою. Тут требаб хиба допомоги постійної — на так довго, як довго триватиме у Східній Европі большевицьке панування, требаб, сказавши просто, взяти цілу Східну Европу на удержання решту світа.

Та чи можлива така допомога? Тай чи доцільна вона, колиб була і можлива?

На оба ці питання весь культурний світ відповідає одноздно: негативно.

І не можливо воно фізично, щоби народи і держави, які самі жили до недавна плодами Східної Европи, могли тепер, після великої війни, живити постійно цілий Схід Европи. І яка рація ратувати і вдержувати нинішній режім у Східній Европі, який довів чейже до нинішньоіо катастрофи? На те, щоб такі катастрофи продовжувалися на Сході Европи — у безконечність?

І тут причина резерви культурного світа до страшних подій на Сході Европи. Він жде, аж катастрофа дійде до таких розмірів і сили, що змете разом з міліонами жертв і нинішніх господарів Росії й України.

Становище культурного світа в основі зовсім правильне. Передовсім що торкається України. Нинішня велика голодова катастрофа на Україні справді тільки у незначній мірі стихійне нещастя. В головному ж, це наслідок господарки нинішніх її господарів.

Свідчать про це наглядно цифри, які подає офіціяльне видання Українського Червоного Хреста п. з. Голод на Україні.

На всій Україні — читаємо там — було зібрано хліба в 1916 р. біля 15,000.000 тон, в 1921 році тільки біля 5,700.000 тон. Менш напроти 1916 р. майже на 65 прц. В губерніях, навіщених нині катастрофою (Одеській, Миколаївській, Катеринославській, Донецькій і Запорожській) було зібрано хліба в 1916 р. 6,800.000 тон, в р. 1921 1,600,000 тон. Менш ніж в 1916 р. майже на 76 прц.

„Коли рахувати, що на одного чоловіка в день найменш потрібно 400 грамів хліба, — читаємо дальше у згаданому вище виданню Українського Червоного Хреста — то на Україну треба ввезти більше 1,000,000 тон зерна".

Приглянемося цифрам тим дещо блище.

Припустім, що 5 вичислених вище південних губерній України дійсно потерпіли в 1921 р. від неврожаю і тому видатність їх зменшилася в порівнанню з 1916 р. на 76%. Та в решті українських губерній (Поділля, Волинь, Київщина, Чернигівщина, Харківщина) у 1921 р. спеціяльного неврожаю не було. А між тим як представляється видатність їх у тім році в порівнанню з 1916 р.?

8,200.000 тон у 1916 і 4,100,000 тон у 1921 р.

Менше отже на 4,100,000 тон, на рівно: половину!

І колиб власне не те загальне зменшення у всіх инших, недіткнених неврожаєм, українських губерніях, зменшення кольосальне (4,100,000 тон!), то згадані губернії дуже легко покрили своєю надвижкою увесь недобір південних губерній. Покрилиб, і ще остав би величезний запас — на инші потреби...

Та яка причина того загального зменшення врожаю на Україні?

Перша і найголовнійша причина — це голосна на весь світ большевицька т. зв. развйорстка (державна данина натурою) у 1919—1920 рр. Відчисливши мінімальні порції на кожду голову як minimum existentiae, большевики всю решту збіжа безоглядно забрали в українських селян і вивезли його поза межі України. Та і згаданого вище minimum не лишили вони для вжитку власникам його. Вони кинули на Україну величезну голодну червону армію, яка не тільки держить Україну залізними руками у послусі, не тільки що стягає з неї всякі развйорстки і продналоги (все натурою!), але попри це і сама годується на Україні, на кошт того полишеного українським селянам minimum existentiae. І чи можна відтак дуже дивуватися, що в наслідок такої большевицької господарки на Україні український селянин в результаті з кождим роком обсіває поля чим раз менше і менше— вже хочби тому, що не має чим обсіяти їх...

І нині стоїть на Україні — передовсім на Правобережу—величезна червона армія, яка „боронить" Україну перед контрреволюцією, стягає продналог (харчовий податок) і „жертви на голодних" і — годується сама, та ще й як годується! Та крім червоної армії нахлинули нині на Україну ще цілі хмари голодних зі східних і центральних губерній Росії, які мов саранча обідають її— в імя „спільних інтересів революції"...

Жорстоко, бо гекатомбами жертв, платить нині Україна за ті „спільні інтереси революції", в імя яких валила і завалила свою Українську Державу.

Наглядно, брутально наглядно бачить вона нині, що значить бути залежним від чужинців, навіть настроєних найбільше революційно, бути чиєюсь експльотаційною кольонією. Бо і найменш ідеальна Українська Держава не грабилаб і не вивозила українського хліба поза межі України тоді, коли хліба цього потрібно булоб для себе.

Та ми хотіли Української Держави тільки з ідеальним внутрішним устроєм, таким, якого немає ще ніде на світі — або... ніякої Української Держави! Так і сказав просто пізнійший український міністр-премієр Мартос історичні тепер уже слова на раді міністрів. Коли Україна не буде в усім побудована після програми його партії (с. д.), то він не хоче ніякої України.

Так! Хотіли золотої зірки з неба і дістали — червону зірку з Москви... А з нею — і всі червоні „млагодати", одною з яких й є нинішній голод.

Ів. Кревецький.

(„Гр. Вістник").

Марко Вовчок.

СТЕПОВИЙ ГІСТЬ.

(Продовженнє).

— З Січи товариство уклін засилає! — сказав мандрівець, а мене послом у Чигирин.

— Ми вам вірні друзі і слуги! — відповіли йому козаки в один голос.

— Мені треба побратись у Чигирин, — сказав січовик трохи помовчавши.

— Всі шляхи відрізано.

— А Гунин хід?

— У них в руках.

Січовик замислив ся, але видно було, що його обманути надія не засмутила, не лякала трудність, а що просто він пробірав в умі нових способів та засобів, як красше осягнути задуману ціль.

— Слухайте, товариші — сказав він, подумавши, — мені треба пробратись у Чигирин до Петра Дорошенка. Справа тут іде не про одну голову, а про всю Україну... Як я опізнюсь у Чигирин, то...

Тут січовик обернув погляд у всі боки.

Господині не було в хаті, діти поспалися сидячи і він уже хотів був повести річ далі, як раптом зустрівся з утопленими в нього очима, немов двома величезними алмазами, що горіли співчуттем та увагою. Очі ці сияли з темного неосвітленого кута хати і тільки добре приглянувшися січовик розглянув там ставну постать дівчинки, що виявилася непорушно у тінку: вона як оперлася на складені рученята, витягши головку, встромивши очі, так і застигла, неначе заслухалась.

— Це моя маленька дочка, — сказав господар, оглянувшися слідом за очима січовика. — Марусю, підійди но сюди!

Маруся надійшла до батька. Блискуче світло ударило їй просто в личко і розсипалося по усій її стрункій постаті. Це була справжня дівчина-Українка з темними оксамитними бровами, з засмаленими щічками, у вишитій сорочці з широкими рукавами, у синій запасці і червонім поясі. Густе біляве волося, заплетене у коси і в косах трохи було кучеряве та лисніло, як шовк. а голові був вінок із квіток; одні з них вже повяли, інші ще були свіжі і трохи пахли.

— Марусю! — мовив батько, — що ти чула з нашої розмови?

— Усе, — відповіла Маруся.

— А що?

Марусині очи звернулися на січовика.

— Треба у Чигирин, — промовила вона, — треба до пана гетьмана...

— Слухай, дочко, сказав батько повагом і стиха, — про те, що ти чула, не кажи жадній живій душі, так наче ти не чула. Розумієш?

— Розумію, тату! — відповіла Маруся.

Батько не наказував у друге і Маруся не давала ніякої обіцянки але про непохитну щирість дівчаті не було й сумніву.

— Не треба тобі слухати наших річий, Марусю, — сказав Данило. — Піди, поклич матір з саду; скажи їй, що брати поснули.

Маруся покірливо пішла до дверий, але туж мить разом почулося кіньске тупотіння — скакала ніби ціла ватаго кінниці, чути було на ріжні тості голоси гукання і бліде як смерть лице господині указалося у дверях.

— Скажуть верхівці... ватага... — промовила вона.—Просто до нашої хати... ось вони...

Пропало все діло! — глухо вигукнув Данило.

Січовик став уже на рвіні ноги і держав у руках шапку. Козаки стояли мовчки. Метушні не було найменшої, але знати було, що мисли тяжко наружені були в кождій голові і що тисячі плянів і намірів перевернулося у кождого на умі..

Геподиня зачинила двері знадвору в сіни і з сіний у хату і стояла, не зводячи очий з чоловіка, дожидаючи наказу та розпорядку.

Коло неї так само бліда і в такомуж замішанню стояла Маруся.

— Ви спіть! — промовив Данило, звертаючись до козаків. — Ти роби щось, ший! — сказавв ін жінці. — Я пішов до товариша ще завидна.. Козаки прийшли оглянути воли, торгують у мене.

— Єсть вихід зі сьвітлиці у степ, — звернувся він до січовика, — йде за мною!

Все це сказане було хутко, а зараз потому виповнене хутчій, ніж це можна розповісти словами.

В одну мить обидва козаки лежали на лавках і спали завидним сном, підклавши під голови люльки та шапки; світло грало на їх обличчах, ані трохи трівожачи їх міцно сну; дихання було таке мірне, що по ньому можна було немов на годиннику числити час; хозяйка сиділа над роботою, Маруся теж, і обидві пильно потонули в мудрощі мережаних рукавів.

Данило з січовиком швидко переступили темні сіни, відчинили й зачинили за собою двері в світлицю.

* * *

Тим часом ватага пригналася і була вже перед ганком: хропіння коний, розмову верхівців виразно було чути в хаті; потім кілька чоловіків зіскочило з коний, а далі нагло загрюкано у двері і хтось товстим голоеом крикнув:

— Ей, ви!.. відчиняйте!

Не вспіла господиня звестися і спитати, хто там, як двері мало не відскочили від одвірків від нового грюкання і вибита шибка задзвеніла у хаті, упавши до долу разом із висадженою рамою. З шорсткими вусами і широкими вилицями пика зазирнула у вікно, швидко та підзорлво все оглянула й гукнула:

— Чого не відчиняєш?... Чого не відчиняєш?...

Господиня випустила з рук роботу, але все ще стояла ваґаючись на однім місці.

— Відчиняй! — загукало відразу кілька грізних голосів і двері так затремтіли від ударів, що уся хата здрігнулася.

Господиня відчинила двері. Ватага чужоземних салдатів вдерлася до хати і з шумом та гамором кинулася шарити по усіх кутках.

Господиня, зібравши коло себе малу дітвору, нагло розбуджену, перелякану й здивовану, що жадливо стежила за всею метушнею очима повними слів, стояла осторонь і байдужно дивилася на те, як весь її хатний прибір, усе хозяйське добро кидали до долу, били й нищили.

Тим часом, як одні присікалися з допитами до Андрія Крука, що позіхав на ввесь рот замість усякої відповіди і, немов опянілий від сну, хитався то на той то на цей бік, як хитається свитка на жердці вітряної погоди, інші штовхали попід боки Семена Ворошила, який підводився, позирав на них, вважав їх то за кума Гарасима то за кума Ядвокима, і знов падав на лаву немов підстрілений.

— Це він! Той самий!... Ні, не він!.. Ні, він!... — кричала військова ватага, сперечаючись між собою і термосячи обома козаками.

— Де господар?... Подавай господаря! — кричав як несвій, знати, старший ватаги.

— З ранку до приятеля пішов у гості, — відповіла господиня.

— В гості?.. Дам я вам гості! Зрадники! Бунтівники!... Що це за люди?

І він, замість того, щоб указати, вдарив з усеї сили нагаем спершу Крука, потім Ворошила, і з таким виглядом підступив до господині, що вона поступилася назад, немов перед розлютованим звірем.

— Знайомі люди, — відповіла вона, перемагаючи після сього мимовільного руху знову своє замішанне. — Прийшли воли торгувати у нас, дожидають чоловіка.

— Так, так, ваша мосць, обізвався Андрій Крук, встаючи і проганяючи буцім останні сни, — ми прийшли воли торгувати і не застали хозяїна.

— Перестань версти, дурний хлопе! Хитруни! зна;мо ми вас! Повязати їх! — гукнув він до своїх і вони туж мить накинулись на козаків немов шуліки.

Саме в той час відчинилися двері і до хати вступив Данило.

— Хто такий?—загукав старший, накидаючись на нього.

— Та колись люди тутешнім господарем звали! — відповів Данило.

— Ей ви! Чи стоїть варта коло двору! Не дрімать! чуєте?

— Коли тобі миле твоє життя, — почав він, звертаючись до Данила, що стояв перед ним, — відповідай мені зараз без викрутів: де бунтівник-запорожець? Відповідай просто!... А то я тебе в попіл зітру!

Сказано це було чванливо і крикливо. Данило позирнув на доволі грубу постать перед собою, що ледви осягала йому до козацького плеча і відповів спокійно:

— Не відаю ні про якого бунтівника запорожця!

— Я хату твою в попіл оберну! Я тобі й сліду від неї не лишу! Чуєш?

— Ваша воля й ваша сила! — Так само спокійно відповів Данило.

— Та він не втече від нас! Варто ізза сього горячитись? — сказав другий, теж нзати, офіцер.

— Що є їсти? — загукав гнівно старший, нагло і люто кидаючись на всі боки і нюхаючи повітре. — Що? Подавай сюди! Хутко! Подавай!

І він тупотів ногами і лупив своєю шаблею об стіл.

— Жінко! — промовив Данило, — поспішай з вечерею.

Господиня проворно взялася готувати гостину. Очи її обігли усю хату, усі кутки, ніби шукаючи когось і, здавалося, якась трівога промайнула на її байдужному обличчі.

Вона шукала очима Марусі і тепер лише примітила, що дівчина непомітно зникла підчас метушні.

* * *

Чудова темно-блакитна прозора, тепла ніч таємничо зоріла, коли Маруся спішно вислизнулася з хати, проповзла попід гилястим наметом розквітлої калини, що стелилася по землі, і опинилася в саду. Тут її сховали кучеряві яблоні і густі, як сітка, черешні.

Тут вона постояла, ждучи, поки перестане битися серце. Кожна жилка в ній билася, ноги підгиналися під нею, мислоньки роїлися і мішалися; якісь блискучі образи літали перед очима, а з очий точилися пекучі сльози від нової, досі незнаної туги на серцю, суміш із якоюсь радісною надією.

Від свіжого нічного повітря вона прийшла до памяти, нарешті й сльози припинилися і думки взяли лад.

Усе навкруги було таке свіже, пахуче та цвитуче! Усе таке любе і близьке серцеві! Уся сповнена любові й смутку вона нахилилася і палко почала цілувати траву, квіти, нахилене гилля, звертаючи туди і сюди очі свої, виказуючи усею істотою своєю і вагання і щиросердну прихильність до чогось не зовсім ще ясно зрозумілого, але що вже поглинуло усю її душу.

Легенький шелест між деревами проняв її морозом. Вона припала до землі і уся її біла постать потонула в розквітлому білому гиллю.

Все знову замовкло.

Вона на якийсь час немов прикипіла до землі серед цього німого саду під лягким світлом і мерехтіннєм зр, серед тихомирних пахощів квіток і трави — всюди кругом неї було тихо і вигуки, що долітали з двору, принизливо тремтіли в теплому повітрі.

Вона хотіла вже було відхилити гилля, що прикривало її як знову пронісся легенькій шелест, такий самий як і попереду, і просто перед нею вирнула здоровенька постать січовика між двома високими черешнями.

(Конець буде).

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

КЛІВЛЕНД, О. Тов. Запорожська Січ, від. 251 повідомляє, що півріччний мітинг відбудеться о 2. годині попол. в неділю, дня 16. вересня в гали церковній при Вест 7ій улици. На порядку нарад відбудеться справозданне урядників і другі важні справи. Неявившийся член заплатить кару 50 ц., а урядник 1 дол. — С. Модний, предс.; Н. Страп, секр.

ВАН ВОРҐІС, ПА. Тов. Тараса Шевченка, від. 240 У. Н. Союза повідомляє, що півріччний мітинг відбудеться о 2. годині попол. в неділю, дня 16. липня в домі Михайла Звірика під ч. 124. Буде полагоджена дуже важна справа з послідного мітингу. Неявившийс ячлен заплатить 50 цнт. кару., а урядник 1 дол. — Н. Марчишин, пред.; М. Звірик, секр.

СЕНТРАЛІЯ, ПА. Бр. св. Михаїла, від. 90 повідомляє, що надзвичайний мітинг відбудеться в неділю, дня 16. липня в церковній гали по Службі Божій. На порядку нарад дуже важні справи до полагодження. Проситься всіх членів на той мітинг явитись. Неявившийся член заплатить кару 50 ц., а урядник 1 дол. — М. Дудун, предс.; І. Чепа, секр.

ВЕСТ ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. Згода, від. 62 У. Н. Союза повідомляє, що місячний мітинг відбудеться в неділю, 16. липня в гали під числом 6177 Гленмор евеню. Проситься членів аби прибули, бо є важні справи до полагодження. Неявившийся член буде караний 50 цнт., а урядник 1 дол. Початок о годині 3. пополудни. — В. Волчанський, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Бр. св. Георгія, від. 239 У. Н. Союза повідомляє, що звичайний мітинг відбудеться о 12. годині сполудня в неділю, 16. липня, в гали У. А. Горожан під ч. 822 Френклін ул. На порядку нарад є дуже важні справи і проситься, щоби кождий член явився. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — Ів. Жмутин, предс.; Н. Волос, секр.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Тов. Укр. Січ, від. 170 У. Н. Союза повідомляє, що півріччний мітинг відбудеться о 7.30 вечером в суботу, 15. липня в гали зерковній. Обовязком кождого члена явитись, бо будуть дуже важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — В. Павкевич, предс.; П. Мелень, секр.

ГЕЙЗЕЛТОН, ПА. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 85 У. Н. Союза повідомляє, що півріччний мітин відбудеться о 1. годині попол. в неділю, дна 16. липня в гали церковній під ч. 74 Лаврел ул. На порядку нарад справозданне і полагодженне важних справ. Буде приїматися нових членів без вступного. Неявившийся член заплатить кару 50 ц.; а урядник 1 дол. — О. Шараварко, предс.; О. Костюк, секр.

МАКАДУ, ПА. Бр. Сошествія св. Духа, від. 7 У. Н. Союза повідомляє, що півріччний мітинг відбудеться о 7. год. вечером в суботу, 15. липня в гали церковній при Вест Блейн стр. На порядку нарад урядники будуть здавати півріччний звіт. Неявившийся член заплатить 50 карн, а урядник 1 дол. — І. Когут, предс.; П. Пухир, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Бр. св. о. Николая, від. 104 У. Н. Союза повідомляє, що півріччний мітинг відбудеться о 3. годині попол. в неділю, 16. липня, в гали Івана Ваверчака. Уряд взиває всіх членів явитися, бо є важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — П. Торбин, секр.

РАНКІН, ПА. Бр. св. Григорія, від. 24 У. Н. Союза повідомляє, що надзвичайний півріччний мітинг відбудеться о 7. годині вечером в неділю, 16. липня в Мацковій гали під ч. 353 4-та ул. На порядку нарад важні справи до полагодження. Будеться приїмати нових членів за половину вступного. Неявившийся член заплатить кару 50 ц., а урядник 1 дол. — Н. Магун, предс.; О. Ґлова, секр.

МИЛВОКІ, ВИС. Тов. ім. Ів. Франка, від. 103 У.Н. Союза повідомляє, що надзвичайний мітинг відбудеться о 6. годині вечером в суботу, 15. липня, в парафіяльній гали. На порядку нарад буде справозданне з півріччного діловодства а також проситься всіх членів явитись на мітингу і вирівнати свої належитости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — П. Стецик, предс.; В. Колодрубець, секр.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ. Отсим повідомляється членів Запорожської Січи ім. Б. Хмельницького, від. 245 У. Н. Союза, що півріччний мітинг відбудеться 16.липня с. р. Присутність всіх членів конечна. Згідно з ухвалою з попереднього мітингу, члени Січи мають відфотографуватись, відтак сю фотографію помістити календарі У. Н. Союза на 1923 рік. Таксамо мають фотографуватись і наші діти, то є молодечий відділ. З огляду на се, що фотографія відбудеться на публичнім місці, то є під стейт гавзом, де буде публика американська, проситься щоби в суботу, то є 15. липня всі члени прибули на спеціяльні наради в справі фотографії. Там секретар роздасть відзнаки. В неділю, 16. лиян збірне місце в гали укр. православної церкви точно о годині 2-ій. Члени мають там явитись, а відтам підемо до фотографії. Діти і дівчата проситься, щоб мали однострій білий. По фотографії буде мітинг. — М. Палажій, предс.; П. Стадник, кас.; В. Гасій, секр.

КОНВЕНЦІЯ ЛІҐИ ЖІНОЧИХ ТРЕЙД-ЮНІОНІВ.

В місяци червни відбулася в Вокіган, Ілинойс, чергова конвенція американської Ліґи Професіональних Союзів Женщин Робітниць (Нешнел Вумен'с Трейд Юніон Лійг). Поміж прийнятими конвенцією резолюціями одноголосно ухвалено домаганне до Американської Федерації Праці, аби в тих індустріях, в яких теперішні юнії не приймають женщин за членів, Федерація давала групам робітниць окремі місцеві чартери. В другій резолюції конвенція звертає увагу, що з восьми міліонів наемних робітниць в Злучених Державах два міліони зайняті як домашна прислуга і що окрім того двайцять міліонів женцин працює в себе дома та робить тяжку домашну роботу, яка теж має економічну вартість; тому конвенція домагається, аби Конґрес доручив Жіночому Бюро Департаменту Праці розслідити економічне становище тих працюючих женщин і відносин, в яких вони працюють. Мод Сворц з юнії типографів вибрано президенткою Ліґи Розу Шнейдерман заступницею і Елизабет Крістман секретаркою.

НА НЮЙОРСЬКІЙ БІРЖИ.

Вчера нюйорська біржа нотувала: $2.35 за 100 чехословацьких корон; ½ цента за 100 австрійських корон; 8 центів за 100 угорських корон; 30 центів за 100 югославянських корон; 56½ цента за 100 румунських леїв; 20 центів за 100 німецьких марок, і 2 центи за 100 польських марок.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОҐРАФІЙ ЧЛЕНІВ ВІДДІЛІВ ДО КАЛЄНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1923.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошенне до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20.000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень та середна на окладинці по $35.00; місце на послідній стороні окладинки $50. Хто хотівби в своїм оголошенню помістити також і фотографію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотографії то значить, що його оголошенне буде о стільки дорозше коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотографії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 15. серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безслівно не будуть друкуватися.

Фотографії братств і товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі, театральні і т. п., котрі хотілиб аби їх фотографії були поміщені в календари на 1923 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 15. серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотографією чек або моні-ордер виписаний на імя „Свободи", на суму $8.00. Сі гроші ужиється на покритте коштів виготовлення з фотографії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотографії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

"S V O B O D A",

83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ПЕРЕД ПЯТЬДЕСЯТИ РОКАМИ.

Половина віку дає пізнатися в области фармацевтики. В році 1872 загально поширювали думку, що „несмачне є найздоровійше" і приписували переважно препарати о неприємнім смаку. Не милого запаху молока „Asofetida" (загально звісне під назвою „Чортове лайно") мало великий попит, но — і гідний пожалування був той аптикар, що його приладжував. Многі знамениті ліки були цілком незвісні, приміром „cascara sagrada", найліпший розвільняючий середник. Днесь старосвітська аптика лишила місце добірним засобам аптичним, а аптикар спроваджує богато препаратів, приладжуваних в окремих ляборатріях. Ліки мусять вдоволити так очи як і піднебіне. Возьмім за примір Трінера Гірке Вино! Сей успішний лік на запір, ґази у внутренностях, болі голови, брак апетиту і другі недомагання жолудкові, є дуже миле до заживання. Cascara sagrada є головним складником. Коли хочете почуватися добре в літній порі, мусите мати Трінера Гірке Вино під рукою! Продається у всіх аптиках або у продавців ліків.